

на національному.

5 серпня 2011 р. на 63-й сесії Комісії міжнародного права прийнято Проект статей щодо відповідальності міжнародних організацій. Проект складається з 67 статей з коментарями до них. КМП рекомендувала Генеральній асамблеї ООН прийняти Проект статей до уваги, включити його в додаток до резолюції та на одній з наступних сесій ГА ООН розглянути питання про розробку конвенції на основі даного проекту [4].

Порушення вважається серйозним, якщо присутнє грубе чи систематичне невиконання зобов'язань міжнародною організацією. Держави і міжнародні організації повинні намагатися покласти край будь-якому серйозному порушенню правомірними засобами. Жодна держава чи міжнародна організація не може надавати допомогу чи сприяння в збереженні становища, що склалося в результаті серйозного правопорушення (ст. 42). Постраждала держава чи міжнародна організація висуває претензію, в якій повідомляє міжнародну організацію про свої вимоги, може вказати винній стороні, як вона має вчинити, щоб припинити протиправне діяння та в якій формі вона вимагає відшкодування (ст. 44).

Держава не може ухилитися від відповідальності, посилаючись на ту обставину, що відповідно до внутрішнього законодавства ці дії не потрібно робити або потрібно робити іншим способом. У Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. встановлено, що держава «не може посилатися на положення свого внутрішнього права як виправдання для невиконання нею договору» [5]. Аналогічне положення містить і Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН про відповідальність держав за міжнародні протиправні діяння.

Однією з найактуальніших проблем притягнення до міжнародно-правової відповідальності є питання притягнення держав до відповідальності за вчинення агресії без винесення рішення про це Радою Безпеки ООН. До складу Ради Безпеки ООН входить 5 постійних членів: КНР, Франція, Росія, Велика Британія, США. Ці держави можуть заблокувати рішення стосовно себе або стосовно питань, коли задіяні їхні інтереси. Згідно з п. п. 2-3 ст. 27 Статуту ООН, рішення Ради Безпеки ООН з не процедурних питань вважаються прийнятими, коли за них подані голоси дев'яти членів Ради з п'ятнадцяти, включаючи голоси всіх постійних членів Ради, що збігаються [6].

Отже, міжнародно-правова відповідальність визнається одним з принципів міжнародного права, тобто є основною загального міжнародного права. Сьогодні пріоритетним завданням учасників міжнародного права є розробка ефективної законодавчої моделі й обмін інформацією серед держав щодо відповідальності за міжнародні злочини. Саме тому, міжнародно-правова відповідальність є актуальною проблемою сучасного міжнародного права. Механізм застосування міжнародно-правової відповідальності потребує ретельного вдосконалення.

Література

1. Коверзнева Г.П., Коверзнев М.С., Відповідальність у міжнародному праві: <http://intllegalmanac.net/v13/8.pdf>.
2. Мазов В.А. Ответственность в международном праве. Москва: Юрид. лит., 1979. 152 с.
3. Проект статей об ответственности государств за международно-противоправные деяния 2001г. // Доклад Комиссии международного права о работе ее пятьдесят третьей сессии: доклад ООН (A/56/10). Нью-Йорк: ООН, 2001. С. 26-46. Ст. 3.
4. Responsibility of international organizations: http://untreaty.un.org/ilc/summaries/9_11.htm.
5. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: від 23.05.1969 р. / *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1986. № 17. Ст. 343.
6. Статут ООН від 26.06.1945 р.: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Лещенко Анастасія Андріївна

Мостовой Ігор Віталійович

студенти юридичного факультету

Науковий керівник – д.ю.н., доцент Грицай І.О.

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Засновник однієї з найвпливовіших банківських систем у Великобританії – Н. Ротшильд зазначив: «Хто володіє інформацією, той володіє Світом». Наразі в період максимального технічного розвитку, наявності джерел швидкого розповсюдження новин глобального чи місцевого значення

(через СМІ, мережу Internet), питання цінності інформації, її захисту від протиправних дій є досить важливим. Так, держава встановлює юридичну відповідальність за скоєння злочину або посягання на правопорядок у певних суспільних відносинах, тим саме забезпечує захист прав та свобод людини і громадянина, надає умови нормального функціонування та розвитку особи.

Окрім того, дискусійним в сучасній доктрині залишається й питання стосовно універсального поняття «юридичної відповідальності». На нашу думку, найбільш ґрунтовним та доцільним є визначення О. Скакун. Науковець зазначає, що юридична відповідальність – це один із видів державно-правового примусу, який виражений в позбавленні правопорушника благ особистого, організаційного або майнового характеру [1, с. 432]. Необхідно зауважити, що головними завданнями інституту юридичної відповідальності є: по-перше, дотримання суб'єктом права закріпленої законодавством суспільно-позитивної поведінки; по-друге, забезпечення правопорядку в державі та запобігання вчинення перинних чи повторних правопорушень; по-третє, застосування до злочинця заходів державно-правового примусу. Вважаємо, що юридична відповідальність за інформаційні правопорушення також має на меті дотримання перелічених завдань.

Не можна не погодитись з думкою вчених, які акцентують увагу на необхідності відокремлення інформаційно-правової відповідальності, як окремого виду від кримінальної, цивільної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності. Так, єдиний нормативно-правовий акт, який би містив поняття «інформаційно-правової відповідальності» або «юридичної відповідальності в інформаційній сфері», визначав би санкцію за порушення норм інформаційного права та регламентував порядок її застосування до винної особи, наразі в Україні відсутній. Натомість міра покарання за інформаційні злочини закріплюється в нормах цивільно-правового, адміністративного і кримінального законодавства [6, с. 158-167].

У зв'язку з тим, що випадки вчинення протиправних дій проти інформаційної «недоторканності» особи та держави в цілому почастишали, а відсоток розкриття інформаційних злочинів залишається незмінним, вважаємо, що необхідним є розроблення проекту Інформаційного Кодексу.

Зокрема, вчинене суб'єктом суспільних відносин інформаційне правопорушення є безпосередньою підставою виникнення юридичної відповідальності. Так, кодифікований акт буде містити вичерпний перелік інформаційних порушень і визначати ступінь їх тяжкості, міру покарання.

А. Полушкин, визначає інформаційне правопорушення, як суспільно-небезпечне, протиправне діяння, яке виражено в діях чи бездіяльності, деліктоздатної особи, вчинене в інформаційній сфері та (або) з використанням інформаційних засобів і технологій роботи з інформаційною незалежно від її форми, або в іншій галузі людської діяльності в умовах інформаційного середовища [2, с. 207]. Для того, щоб діяння певної особи було визнано інформаційним правопорушенням, необхідна наявність його усіх обов'язкових складових: об'єкту, суб'єкту, об'єктивної сторони та суб'єктивної сторони. Розглянемо більш детально кожний із елементів.

Об'єктом будь-якого правопорушення визначаються суспільні відносини, які охороняються законом та на які посягає конкретний індивід. В якості об'єкта інформаційного правопорушення виступає сукупність суспільних відносин в інформаційній сфері, відносини у сфері правового регулювання інформації, інформаційна безпека тощо. Предметом правопорушення в цьому випадку є інформація.

Під інформацією законодавець розуміє «документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному «середовищі» [3, с. 1].

Стосовно об'єктивної сторони, зазначаємо, що вона полягає в зовнішньому вираженні протиправного діяння (дії чи бездіяльності), яке завдає шкоду інформаційним відносинам. До обов'язкових ознак об'єктивної сторони інформаційного правопорушення належить наявність протиправного діяння, шкідливих наслідків та причинного зв'язку між ними. Факультативними ознаками є час, місце, спосіб і обставини, при яких правопорушення вчинялось.

Внутрішнє психічне ставлення особи до здійсненої нею дії чи бездіяльності та наслідків такого проступку визначається як суб'єктивна сторона правопорушення (виражається в формі умислу або необережності).

Суб'єктом інформаційного правопорушення є фізична або юридична особа, яка вчинила правопорушення та може бути притягнута до юридичної відповідальності, тобто є деліктоздатною. Деякі вчені ознакою суб'єкта цього виду правопорушення виділяють так звану латентність, що пов'язано з специфікою урегульованих правовідносин, оскільки деякі неправомірні дії вчиняються особою або групою осіб за допомогою комп'ютерних комплексів анонімно. Таким чином, журналіста, працівника інформаційної служби, автора програмного комплексу, держслужбовця або будь-якого індивіда, який досяг певного віку та який посягнув на охоронювані законом суспільні відносини в інформаційній

сфері, можна віднести до суб'єкта інформаційного правопорушення.

Також однією з особливостей інформаційно-правової відповідальності є те, що застосування до винної особи міри покарання може здійснюватися тільки в регламентованому законодавцем процесуальному порядку саме через державний примус. Притягувати правопорушника до інформаційно-правової відповідальності здатен тільки уповноважений на це орган державної влади та посадова особа.

До того ж, інститут інформаційно-правової відповідальності повинен ґрунтуватись на таких загальноприйнятих принципах, як:

законності (тобто настає на умови порушення інформаційних норм та наявності усіх елементів складу правопорушення);

доцільності (полягає в застосуванні державно-правового примусу до конкретної особи задля реалізації мети юридичної відповідальності);

обґрунтованості (встановлення факту вчинення інформаційного правопорушення та доказів вини особи);

невідворотності (виявляється в неминучості настання відповідальності винної особи за протиправні діяння);

справедливості (настання негативних наслідків до правопорушника не повинно принижувати його честь та гідність; за одне правопорушення встановлюється одне покарання; міра покарання повинна відповідати тяжкості проступку);

своєчасності (притягнення особи до інформаційно-правової відповідальності в межах строку позовної давності).

Коваленко Л., у своїй праці надає більш вузькогалузевий перелік принципів інформаційно-правової відповідальності та пропонує закріпити їх в одному з розділів Інформаційного Кодексу: охорона інформаційних прав та свобод людини і громадянина; рівність усіх учасників права перед законом; право на захист персональних даних; точного дотримання спеціально уповноваженими органами правил притягнення до відповідальності; недоторканності приватної власності на інформацію; доступності до інформації; недопущення цензури; пріоритет повідомлень інформації про лиха, що сталися в суспільстві, події державної і суспільної значущості тощо [5, с. 441-445].

Юридична відповідальність внаслідок вчинення правопорушень, що пов'язані з інформаційною сферою, тягне за собою обов'язок винних осіб нести негативні наслідки матеріального та (або) нематеріального характеру. У той же час, Конституцією України передбачено право кожного громадянина на вільне користування, збирання, зберігання та поширення інформації у будь-який спосіб (усний, письмовий тощо) [4, с. 34]. На нашу думку, наразі є необхідним розроблення вичерпного переліку діянь в єдиному кодифікованому акті та кваліфікації їх в якості інформаційних правопорушень, вчинення яких буде передбачати санкцію у вигляді обмеження права індивіда на використання інформації.

Отже, встановлений в правовій доктрині поділ юридичної відповідальності на кримінальну, цивільну, адміністративну та дисциплінарну потрібно доповнити п'ятим видом, а саме інформаційно-правовим. Виходячи з цього, формулювання універсального поняття інформаційно-правової відповідальності на законодавчому рівні, закріплення вичерпного переліку інформаційних правопорушень та процедури застосування до винної особи санкцій призведе до більш швидкого реагування компетентних органів на негативні явища в інформаційній сфері.

Література

1. Скакун О.Ф. Теория государства и права (Энциклопедический курс). Учебник. Харьков: Эспада, 2005. 696 с.
2. Полушкин А.В. Понятие информационного правонарушения / А.В. Полушкин / *Рос. юрид. журн.* 2009. № 3. 210 с.
3. Про інформацію: Закон України / *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 48: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Конституція України від 24.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.
5. Коваленко Л.П. Стан і перспективи розвитку інформаційно-правової відповідальності / *Форум права.* 2013. № 1.
6. Коваленко Л.П. Деякі питання щодо правопорушень в інформаційній сфері / *Форум права.* 2013. № 4.